

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2019)

6ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

SELFIE: Ένα διαδικτυακό εργαλείο αναστοχασμού για την ψηφιακή ικανότητα των σχολικών μονάδων

Αντώνης Μπέσιος

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μπέσιος Α. (2022). SELFIE: Ένα διαδικτυακό εργαλείο αναστοχασμού για την ψηφιακή ικανότητα των σχολικών μονάδων. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 744–749. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/3693>

SELFIE: Ένα διαδικτυακό εργαλείο αναστοχασμού για την ψηφιακή ικανότητα των σχολικών μονάδων

Αντώνης Μπέσιος
adonisbessios@gmail.com
152ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών

Περίληψη

Το SELFIE είναι ένα επιστημονικά έγκυρο εργαλείο αναστοχασμού για τα σχολεία πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Βοηθά τα σχολεία να εκτιμήσουν, μέσω μιας σειράς ερωτήσεων για εκπαιδευτικούς, μαθητές και επικεφαλής σχολείων, πώς χρησιμοποιούν τις ψηφιακές τεχνολογίες για τη διδασκαλία και τη μάθηση. Κάθε σχολείο λαμβάνει μια εξατομικευμένη έκθεση που περιγράφει τα δυνατά του σημεία και τους τομείς που επιδέχονται βελτίωση. Αυτή η έκθεση μπορεί να συζητηθεί στο σχολείο και να αποτελέσει τη βάση για ένα σχέδιο δράσης. Το εργαστήριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς και επικεφαλής σχολείων κάθε ειδικότητας. Σκοπός του εργαστηρίου είναι να παρουσιάσει στους συμμετέχοντες με βιωματικό τρόπο το εργαλείο SELFIE, τις δυνατότητες και τα προσδοκώμενα οφέλη από τη χρήση του.

Λέξεις κλειδιά: Ψηφιακές τεχνολογίες για τη διδασκαλία και μάθηση, Εργαλείο αναστοχασμού, Ψηφιακή ικανότητα σχολείων

Εισαγωγή

Στην εποχή μας η τεχνολογία παίζει έναν καταλυτικό ρόλο αλλάζοντας δραστικά τον τρόπο που ζούμε. Το ίδιο καταλυτικά δρα στον τρόπο που μαθαίνουμε (Kamrylis, Punie, & Devine, 2015; Kools & Stoll, 2016) καθώς προσφέρει πολλές δυνατότητες για εκπαιδευτική καινοτομία (Brečko, Kamrylis, & Punie, 2014). Πράγματι, οι ψηφιακές τεχνολογίες ενσωματώνονται με συναρπαστικούς και πολλά υποσχόμενους τρόπους σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης. Ερευνητές σε όλο τον κόσμο μελετούν τις επιπτώσεις από την εφαρμογή των ψηφιακών τεχνολογιών στην εκπαίδευση και κατάρτιση. Ένα από τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας είναι ότι παρόλο που έχουν γίνει σημαντικές επενδύσεις για τις ψηφιακές υποδομές, την ανάπτυξη υλικού και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών δεν έχουμε ακόμα πετύχει την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων της τεχνολογίας για πιο αποτελεσματική μάθηση (Law, Kamrylis, & Punie, 2015; OECD 2017). Η τεχνολογία χρησιμοποιείται ακόμα περιορισμένα στις αίθουσες διδασκαλίας (Bocconi, Kamrylis, & Punie 2013; Law et al., 2015) και δεν ενσωματώνεται λειτουργικά στα περισσότερα σχολεία (Lim, Zhao, Tondeur, Chai, & Tsai, 2013). Για να αξιοποιήσουν όσο το δυνατόν καλύτερα τις δυνατότητες των ψηφιακών τεχνολογιών για πιο αποτελεσματική μάθηση, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να επανεξετάσουν τις στρατηγικές τους προκειμένου να αυξήσουν την ικανότητά τους για καινοτομία (Kamrylis et al., 2013; Kamrylis et al., 2015; Kamrylis, Devine, Punie, Newman, 2016).

Τι είναι το SELFIE

Το SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering the use of Innovative Educational Technologies / Αναστοχασμός για την αποτελεσματική μάθηση με την ενίσχυση της χρήσης καινοτόμων εκπαιδευτικών τεχνολογιών) είναι ένα εργαλείο που έχει σχεδιαστεί για να

βοηθήσει τα σχολεία να ενσωματώσουν τις ψηφιακές τεχνολογίες στη διδασκαλία, στη μάθηση και στην αξιολόγηση των μαθητών (European Commission, 2019). Μπορεί να καταγράψει τι λειτουργεί ικανοποιητικά σε μια σχολική μονάδα, πού χρειάζονται βελτιώσεις και ποιες θα πρέπει να είναι οι προτεραιότητες.

Τίνος είναι το SELFIE

Το SELFIE βασίζεται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τους Ψηφιακά Ικανούς Εκπαιδευτικούς Οργανισμούς και αναπτύχθηκε από μια ομάδα επιστημόνων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε στενή συνεργασία με μια ομάδα 5000 εκπαιδευτικών, μαθητών, και εμπειρογνομόνων υπουργεία παιδείας και ερευνητικά ιδρύματα σε όλη την Ευρώπη. Μεταξύ των ιδρυμάτων εταιρών συγκαταλέγονται το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ETF), το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (CEDEFOP) και το Ίδρυμα Τεχνολογιών της Πληροφορίας στην Εκπαίδευση της UNESCO.

Η σημερινή του μορφή διαμορφώθηκε μετά την πιλοτική του εφαρμογή σε 14 ευρωπαϊκές χώρες τον Οκτώβριο του 2017 στην οποία συμμετείχαν περισσότεροι από 67.000 δάσκαλοι, μαθητές και στελέχη από 650 σχολικές μονάδες. Μετά την επιτυχημένη πιλοτική εφαρμογή, η ανάπτυξη και διάδοση του SELFIE αποτελεί τη δράση 2 του Σχεδίου Δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση που υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Γενάρη του 2018 (European Commission, 2018). Η δράση έχει ως στόχο να υποστηρίξει τα σχολεία με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών για τη διδασκαλία και τη μάθηση, προσφέροντας σε κάθε σχολείο στην Ευρώπη τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει το SELFIE, ένα δωρεάν εργαλείο αναστοχασμού σχετικά με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών στους εκπαιδευτικούς οργανισμούς. Το εργαλείο είναι σήμερα διαθέσιμο σε 30 γλώσσες και κάθε σχολείο μπορεί να το χρησιμοποιήσει ελεύθερα, χωρίς κανένα κόστος.

Τι κάνει το SELFIE

Το SELFIE συγκεντρώνει - ανωνύμως - τις απόψεις των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των επικεφαλής του σχολείου σχετικά με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών για τη διδασκαλία και τη μάθηση. Αυτό πραγματοποιείται μέσω ερωτηματολογίων που περιέχουν σύντομες προτάσεις και ερωτήματα και μια απλή πεντάβαθμη κλίμακα αποτίμησης. Τα ερωτήματα καλύπτουν τομείς όπως η χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών στη διδασκαλία και μάθηση, η ψηφιακή υποδομή, η κατάρτιση των εκπαιδευτικών και οι ψηφιακές δεξιότητες των μαθητών και είναι προσαρμοσμένα σε κάθε ομάδα. Για παράδειγμα, οι μαθητές απαντούν σε ερωτήσεις που αφορούν τη μαθησιακή εμπειρία τους, οι εκπαιδευτικοί για τις πρακτικές κατάρτισης και διδασκαλίας και οι επικεφαλής του σχολείου για τον σχεδιασμό και τη γενική στρατηγική ως προς τη χρήση των τεχνολογιών. Τα σχολεία μπορούν να προσαρμόσουν το εργαλείο επιλέγοντας ή ακόμα και προσθέτοντας δικές τους ερωτήσεις ανάλογα με τις ιδιαιτερότητές τους και τις ανάγκες τους.

Μετά τη συμπλήρωση ενός αριθμού ερωτηματολογίων το εργαλείο παράγει έναν έλεγχο προόδου - μια φωτογραφία (SELFIE) της χρήσης των ψηφιακών τεχνολογιών για διδασκαλία και μάθηση στο σχολείο. Η εξατομικευμένη διαδραστική αυτή έκθεση περιγράφει τα δυνατά σημεία και τους τομείς που επιδέχονται βελτίωση. Όσο περισσότερα άτομα από το σχολείο συμμετέχουν, τόσο πιο έγκυρη θα είναι η έκθεση SELFIE. Μόνο το συγκεκριμένο σχολείο μπορεί να δει τα αποτελέσματα και τα διδάγματα που θα αντληθούν από τη διαδικασία SELFIE δεν θα κοινοποιηθούν σε κανέναν, εκτός εάν το σχολείο επιλέξει να τα κοινοποιήσει.

Τα πορίσματα θα βοηθήσουν να προσδιοριστεί το επίπεδο του σχολείου και, από το σημείο αυτό, να ξεκινήσει μια συζήτηση για τη χρήση της τεχνολογίας και η κατάσταση ενός σχεδίου δράσης με στόχο της βελτίωσης σε κάποια σημεία που θα επιλέξετε. Το SELFIE μπορεί χρησιμοποιηθεί όσες φορές επιλέξει το σχολείο (για παράδειγμα σε μεταγενέστερο στάδιο για τη μέτρηση της προόδου και την προσαρμογή του σχεδίου δράσης).

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του SELFIE:

- Το SELFIE είναι ένα επιστημονικά έγκυρο εργαλείο με στέρεο θεωρητικό υπόβαθρο και συμμετοχική διαδικασία ανάπτυξης και πιλοτικής εφαρμογής.
- Το SELFIE είναι ένα εργαλείο αποκλειστικά για το σχολείο, κανένα προσωπικό δεδομένο δεν συλλέγεται. Η εγγραφή ή διαγραφή του σχολείου από την πλατφόρμα γίνεται άμεσα ενώ η χρήση του εργαλείου είναι δωρεάν.
- Τα ερωτηματολόγια μπορούν να συμπληρωθούν σε υπολογιστή, tablet ή smartphone και το εργαλείο λειτουργεί σε κάθε λειτουργικό σύστημα και σε κάθε φυλλομετρητή.
- Στο SELFIE συμμετέχει το σύνολο της σχολικής κοινότητας – επικεφαλής σχολείου, εκπαιδευτικοί και μαθητές – σε μια ολιστική διαδικασία αναστοχασμού (360 μοιρών) που καλύπτει πολλούς τομείς της σχολικής πρακτικής.
- Επειδή κάθε σχολείο είναι μοναδικό, το εργαλείο μπορεί να προσαρμοστεί. Το σχολείο μπορεί να επιλέξει και να προσθέσει ερωτήματα που ανταποκρίνονται στις ανάγκες του.
- Το SELFIE δίνει τη δυνατότητα σε όλους τους συμμετέχοντες να απαντήσουν σε ερωτήματα που αντιστοιχούν στην εμπειρία τους, ως μαθητών, εκπαιδευτικών ή επικεφαλής σχολείου.
- Όλες οι απαντήσεις που δίνονται μέσω του SELFIE είναι ανώνυμες. Δεν είναι δυνατή η ταυτοποίηση οποιουδήποτε μεμονωμένου μαθητή, εκπαιδευτικού, υπευθύνου σχολείου ή άλλου μέλους του προσωπικού που απαντά στις ερωτήσεις του εργαλείου.
- Το SELFIE φιλοξενείται σε διακομιστές που κατέχει και διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα δεδομένα που συλλέγονται υπόκεινται στους αυστηρούς κανόνες προστασίας δεδομένων της Επιτροπής.
- Κάθε σχολείο έχει την κυριότητα του δικού του ελέγχου προόδου SELFIE, ο οποίος δεν κοινοποιείται σε άλλους εκτός εάν το επιλέξει το σχολείο. Κανένας άλλος οργανισμός, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δεν μπορεί να συνδέσει τις απαντήσεις με ένα μεμονωμένο σχολείο.

Ποιος μπορεί να χρησιμοποιήσει το SELFIE;

Το SELFIE είναι διαθέσιμο για σχολεία πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη και πέρα από αυτή. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί από οποιοδήποτε σχολείο – όχι μόνο από εκείνα που διαθέτουν προηγμένα επίπεδα υποδομής, εξοπλισμού και χρήσης τεχνολογίας. Το εργαλείο είναι διαθέσιμο στις 24 επίσημες γλώσσες της ΕΕ καθώς και σε γλώσσες από χώρες-εταίρους της ΕΕ (συνολικά 30 γλώσσες).

Σχεδιασμένο από τα σχολεία και για τα σχολεία

Οι επικεφαλής του σχολείου, εκπαιδευτικοί και μαθητές συμμετείχαν από την αρχή στη δημιουργία και στη δοκιμή του SELFIE:

- 5.000 από αυτούς συνέβαλαν στον αρχικό σχεδιασμό του εργαλείου.

- 67.000 άτομα, από 650 σχολεία σε όλη την Ευρώπη, έλαβαν μέρος στην πιλοτική δοκιμή.
- Το SELFIE δοκιμάστηκε σε σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι μπορεί να γίνει κατανοητό από τους μικρότερους μαθητές.

Το εργαστήριο

Το εργαστήριο διαρκεί μιάμιση ώρα και περιλαμβάνει:

- Σύντομη θεωρητική εισήγηση σχετικά με το εργαλείο και τη χρησιμότητά του (10').
- Βιωματική συμμετοχή σε υπολογιστές. Οι συμμετέχοντες παραμετροποιούν και συμπληρώνουν το SELFIE σε πραγματικό χρόνο. Παιχνίδι ρόλων (στελέχη, εκπαιδευτικοί, μαθητές) (30').
- Ανταλλαγή απόψεων με τις εμπειρίες από τη χρήση του SELFIE. Μελέτη δειγματικού ελέγχου προόδου (αποτελεσμάτων εικονικού σχολείου) και κατάστρωση σχεδίου δράσης. Παιχνίδι ρόλων (στελέχη, εκπαιδευτικοί, μαθητές) (50').

Σκοπός

Σκοπός του εργαστηρίου είναι να παρουσιάσει στους συμμετέχοντες το εργαλείο αναστοχασμού για την ψηφιακή ικανότητα μιας σχολικής μονάδας SELFIE τις δυνατότητες και τα προσδοκώμενα οφέλη από τη χρήση του. Μετά το τέλος του εργαστηρίου οι συμμετέχοντες θα μπορούν να:

- χρησιμοποιούν το SELFIE στη σχολική μονάδα που εργάζονται,
- να εξηγούν σε άλλους τη λειτουργία και τη χρήση του,
- να συντελούν με τις παρεμβάσεις τους στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων και την κατάστρωση ενός σχεδίου δράσης.

Κοινό

Το εργαστήριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κάθε ειδικότητας. Οι εκπαιδευτικοί πληροφορικής καθώς και οι επικεφαλής σχολείων μπορούν ασφαλώς μετά το πέρας του εργαστηρίου να αποτελέσουν πιο αποτελεσματικούς πρεσβευτές του εργαλείου στη σχολική τους μονάδα.

Οργάνωση & Προαπαιτούμενα

Δισέλιδο με οδηγίες για τους συμμετέχοντες, αίθουσα με τουλάχιστον 10-12 υπολογιστές ή τάμπλετ, πρόσβαση στο διαδίκτυο, οθόνη, βιντεοπροβολέα.

Εκπαιδευτική Προστιθέμενη Αξία

Οι νέες τεχνολογίες είναι ενδιαφέρουσες, ελκυστικές και χρήσιμες, καθώς μπορούν εύκολα και αποτελεσματικά να συντελέσουν στην αναζήτηση νέων εκπαιδευτικών μεθόδων και τη συγκρότηση νέων παιδαγωγικών ρεπερτορίων που με τη σειρά τους συντελούν στην ανανέωση των αποκρυσταλλωμένων ταυτοτήτων των εκπαιδευτικών και συνεπώς στην ανανέωση και το μετασχηματισμό της εκπαίδευσης.

Η παρακολούθηση του εργαστηρίου και η επαφή με το SELFIE αναμένεται να προσφέρει στους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς την δυνατότητα να γνωρίσουν, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο, ένα πρωτοποριακό και επιστημονικά άρτιο εργαλείο φτιαγμένο ειδικά για

σχολεία. Το εργαλείο αυτό αναμένεται να δώσει μεγαλύτερη ώθηση στη χρήση των νέων τεχνολογιών για τη διδασκαλία και τη μάθηση στα σχολεία.

Οι εκπαιδευτικοί θα γνωρίσουν τους παράγοντες που συγκροτούν ένα ρεαλιστικό σχέδιο δράσης (στόχοι, σχεδιασμός, συνεργασίες, κατάρτιση, παιδαγωγική αναγκαιότητα, προστιθέμενη αξία, αξιολόγηση, χρονοδιάγραμμα κ.ά.) και τις απαραίτητες για την υλοποίησή του προϋποθέσεις (όραμα, κίνητρα, πόροι, μέσα, υποστήριξη κ.ά.).

Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να μπορούν να είναι παράγοντες εκπαιδευτικής και κοινωνικής βελτίωσης (Fullan, 1993; 1998). Οι συμμετέχοντες στο εργαστήριό μας εκπαιδευτικοί θα έχουν την ευκαιρία να εργαστούν σε μικρές ομάδες και να ανταλλάξουν απόψεις και στη συνέχεια να κοινοποιήσουν αυτή την εμπειρία τους στους συναδέλφους τους και να την επαναλάβουν στις σχολικές τους μονάδες. Η διαδικασία αυτή είναι κεφαλαιώδης για την εκπαιδευτική διαδικασία καθώς *δεν υπάρχουν αρκετές ευκαιρίες και αρκετή ευθάρρυνση για να δουλέουν μαζί οι εκπαιδευτικοί, να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο και να βελτιώνουν την εμπειρία και τη γνώση τους ως κοινότητα* (Hargreaves & Fullan, 1998, σ. 15)

Τέλος, οι εκπαιδευτικοί θα έρθουν σε επαφή με τον αναστοχασμό, συστατικό μιας κουλτούρας απαραίτητης για την πρόοδο ενός εκπαιδευτικού οργανισμού. Κατά τους Hargreaves & Fullan (ό.π.) ο «αξιολογικός γραμματισμός» των εκπαιδευτικών είναι απαραίτητος στην προσπάθεια της αλλαγής της εκπαίδευσης.

Αναφορές

- Bocconi, S., Kamylylis, P., & Punie, Y. (2013). Framing ICT-enabled Innovation for Learning: the case of one-to-one learning initiatives in Europe. *European Journal of Education*, 48(1), 113-130.
- Brecko, B., Kamylylis, P., & Punie, Y. (2014). *Mainstreaming ICT enabled Innovation in Education and Training in Europe-Policy actions for sustainability, scalability and impact at system level*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- European Commission (2019). Self-reflection on Effective Learning by Fostering the use of Innovative Educational Technologies - SELFIE. Retrieved August 27, 2019, from <https://ec.europa.eu/education/schools-go-digital>
- European Commission. (2018). Digital Education Action Plan. Retrieved August 25, 2019, from https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en
- Fullan, M. (1993). Why Teachers Must Become Change Agents. *Educational Leadership*, 50(6), 12-17.
- Fullan, M., & Smith, G. (1998). *Technology and the Problem of Change*. Retrieved August 27, 2019, from <http://michaelfullan.ca/wp-content/uploads/2016/06/13396041050.pdf>
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (1998). *What's Worth fighting for Out There*. New York: Teachers' College Press.
- Kamylylis, P., Devine, J., Punie, Y., & Newman, T. (2016). Supporting schools to go digital: from conceptual model towards the design of a self-assessment tool for digital-age learning. In *9th International Conference of Education, Research and Innovation*. IATED Academy.
- Kamylylis, P., Law, N., Punie, Y., Bocconi, S., Brečko, B., Han, S., ... & Miyake, N. (2013). *ICT-enabled innovation for learning in Europe and Asia. Exploring conditions for sustainability, scalability and impact at system level*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Kamylylis, P., Punie, Y., & Devine, J. (2015). *Promoting Effective Digital-Age Learning - A European Framework for Digitally-Competent Educational Organisations*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Kools, M., & Stoll, L. (2016). *What Makes a School a Learning Organisation?* OECD Education Working Papers, No 137. Paris: OECD Publishing.
- Law, N., Kamylylis, P., & Punie, Y. (2015). Pathways to Enhance Multilevel Learning for Scaling Up Systemic ICT-Enables Learning Innovations: Lessons from 7 European and Asian Cases. In C. K. Looi & L. W. Teh (Eds.), *Scaling Educational Innovations* (pp. 197-223). Singapore: Springer Singapore.
- Lim, C. P., Zhao, Y., Tondeur, J., Chai, C. S., & Tsai, C. C. (2013). Bridging the gap: Technology trends and use of technology in schools. *Journal of Educational Technology & Society*, 16(2), 59-68.

OECD, Centre for Educational Research and Innovation (2017). Schools at the Crossroads of Innovation in Cities and Regions. Retrieved August 20, 2019, from <https://bit.ly/2yigtJ>